

รับเข้าระบบ : 07/11/2564
พิจารณา : 16/12/2564
สิ้นสุดกระบวนการ : 28/12/2564

วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ | 129
ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2564

พฤติกรรมศาสตร์: มุมมองในศาสตร์ที่แตกต่าง Behavioral Sciences From Diverse Perspectives

ธนพัทธ์ จันทน์พิพัฒน์พงศ์^{1*} และชาริน สุวรรณวงศ์²
Tanapat Janpipatpong^{1*} and Charin Suwanwong²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแนะนำหนังสือ “พฤติกรรมศาสตร์: มุมมองในศาสตร์ที่แตกต่าง Behavioral Sciences From Diverse Perspectives” ซึ่งเป็นหนังสือที่จัดทำภายใต้โครงการผลิตและเผยแพร่หนังสือและเอกสารตำราวิชาการด้านพฤติกรรมศาสตร์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ISBN 978-616-296-132-8 ในปี พ.ศ. 2559 โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ไชยจุล เป็นบรรณาธิการ หนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นอธิบายเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจในความเป็นมาเป็นไปของพฤติกรรมศาสตร์ แนวทางการวิจัย และหลักสูตรการสอนด้านการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ รวมถึงมุมมองเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์จากผู้เขียนที่เป็นนักวิชาการเชี่ยวชาญในศาสตร์และสาขาวิชาการต่าง ๆ อาทิ จิตวิทยา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ อาชญวิทยา สรีรศาสตร์ และพระพุทธศาสนา เป็นต้น ดังนั้น หนังสือเล่มนี้จึงถือเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นอย่างมาก ที่จะเป็นแนวทางในการต่อยอดและพัฒนาองค์ความรู้ในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการต่อไปได้ในอนาคต

คำสำคัญ: พฤติกรรมศาสตร์ สหวิทยาการ พฤติกรรมมนุษย์

Abstract

This article intends to introduce the book “Behavioral Sciences From Diverse Perspectives” published under “Project” Behavioral Sciences Research Institute (BSRI), Srinakharinwirot University, ISBN: 978-616-296-132-8 in 2016, which aims to explain for readers to understand the background of behavioral sciences, research guideline and curriculum about teaching in behavioral science research, including perspectives about behavioral sciences, which are from the writers who specialize in various academic majors; such as psychology, sociology, political science, economics, criminology, physiology and Buddhism. As a result, this book is beneficial in behavioral sciences and social science for developing body of knowledge about interdisciplinary in the future.

¹ อาจารย์สาขาจิตวิทยาสังคม สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

* Corresponding author: tnp_jun@outlook.com

² นักวิชาการอิสระด้านจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์

Keywords : Behavioral Sciences, Interdisciplinary, Human Behavior

บทนำ

พฤติกรรมศาสตร์ เป็นศาสตร์หนึ่ง ที่มุ่งทำความเข้าใจ อธิบาย และทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้จากหลายศาสตร์สาขา มาใช้ในการศึกษาพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ของมนุษย์ (Choochom, 2016: 59) ในปัจจุบันมีหนังสือเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์เป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาด้านพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้น แต่เนื้อหาส่วนใหญ่มักเป็นเนื้อหาพฤติกรรมศาสตร์เฉพาะศาสตร์ใดศาสตร์หนึ่ง เช่น พฤติกรรมศาสตร์ทางการแพทย์ พฤติกรรมศาสตร์สุขภาพ หรือเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าตำราหนังสือเล่มอื่น ๆ จึงยังไม่เพียงพอสำหรับการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เนื่องจากไม่ค่อยอธิบายเนื้อหาทางพฤติกรรมศาสตร์ในมุมมองต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย ดังนั้น หนังสือเล่มนี้ จะช่วยอธิบายความเป็นมา รายละเอียดสำคัญของมุมมองจากศาสตร์ต่าง ๆ รวมทั้งแสดงแนวโน้มและทิศทางของการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ในอนาคต ที่จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในองค์ความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์มากขึ้นด้วย

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนได้ให้รายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ เนื้อหาทางพฤติกรรมศาสตร์ในมุมมองที่แตกต่างกัน ซึ่งถูกเรียบเรียงจากผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์โดยอาศัยศาสตร์ของตนเองเป็นฐานและมีการประยุกต์องค์ความรู้กับศาสตร์อื่น ๆ อย่างเป็นสหวิทยาการ ทั้งมุมมองทางจิตวิทยา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ อาชีววิทยา สรีรศาสตร์ และพุทธศาสนา เป็นต้น และยังมีกรอบเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยจากผู้เรียบเรียงในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในมุมมองของศาสตร์นั้น ๆ โดยผู้เขียนมีความหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นคุณประโยชน์เป็นอย่างมากต่อการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ ในมิติของพฤติกรรมศาสตร์ และช่วยให้ผู้อ่านมีความรู้ความเข้าใจทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ที่ถ่องแท้มากยิ่งขึ้น

เนื้อหา

หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยเนื้อหา 11 บท จำนวน 289 หน้า เริ่มต้นเปิดเล่มจากบทนำที่บรรยายการบรรยายถึงการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทย และหลักการในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ที่ต้องการให้เป็นพื้นฐานของพฤติกรรมศาสตร์ (Foundation of Behavioral Sciences) สำหรับการศึกษาด้านพฤติกรรมศาสตร์ เป็นการรวบรวมเอามุมมองของศาสตร์และสาขาวิชาอื่น ๆ ว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมศาสตร์และสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมมนุษย์อย่างไรได้บ้าง ต่อจากบทนำจึงเป็นเนื้อหาสาระสำคัญในเล่มประกอบด้วยบทต่าง ๆ ดังนี้

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธนา ไชยจุล D.P.A. (Public Administration) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาพฤติกรรมศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนเล่าถึงประวัติความเป็นมาเป็นไปจุดกำเนิดของพฤติกรรมศาสตร์ การนิยามบัญญัติคำขึ้นมา โดยผู้เขียนแบ่งออกเป็น 2 ยุคด้วยกัน คือ ยุคที่ 1 เป็นยุคที่พฤติกรรมศาสตร์กับสังคมศาสตร์มีความคาบเกี่ยวกันยังไม่เห็นจุดแตกต่างอย่างชัดเจน ทำ

ให้แยกไม่ออกว่าพฤติกรรมศาสตร์ สรุปลแล้วศึกษาลึกลงไป และวิธีการศึกษานั้นเป็นเช่นไร และยุคที่ 2 เป็นยุคที่พฤติกรรมศาสตร์มีความเป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น ทำให้ได้รับความสนใจในแวดวงวิชาการ มีการสนับสนุนจากแหล่งทุนวิจัย จนกระทั่งมีความชัดเจนในการใช้ชื่อ รวมถึงการมีวิชาเรียนเป็นของตนเองในสถานศึกษา จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ เส้นทางการเกิดขึ้นของพฤติกรรมศาสตร์ที่พัฒนาจนกลายเป็นศาสตร์ของตนเอง ที่ผ่านการถกเถียงเชิงวิชาการในนานาทัศนะของทั้งกลุ่มที่ศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในลักษณะสามัญสำนึก กับกลุ่มที่ศึกษาในลักษณะทางวิทยาศาสตร์

บทที่ 2 การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์: ปัจจุบัน และอนาคต เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.ดุขุฎิ โยเหลา¹ Ph.D. (Educational Research) รองศาสตราจารย์สาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนมุ่งเน้นที่การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ว่ามีความเชื่อเกี่ยวกับความจริง (Reality) และการสร้างความรู้ (Knowledge Construction) อย่างไรได้บ้าง รวมถึงวิธีวิทยาทางพฤติกรรมศาสตร์ว่ามีวิธีการวิจัยเพื่อตอบคำถามในรูปแบบใด โดยมีแบบของการใช้วิธีวิจัย 3 แบบ ได้แก่ แบบที่ 1 เป็นแบบที่ตอบคำถามโดยใช้วิธีวิทยาแบบเดียว (Single Method) แบบที่ 2 เป็นแบบเดียวโดยเน้นปริมาณเป็นหลักแต่มีการขยายหรือเจาะลึกในงานวิจัยเชิงปริมาณด้วยข้อมูลเชิงคุณภาพบ้าง และแบบที่ 3 เป็นแบบที่ตอบคำถามแบบใช้ผสมวิธี (Mixed Method) นอกจากนี้ผู้เขียนยังนำเสนอทางเลือกของวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ในอนาคตเพื่อตอบคำถามปรากฏการณ์ให้ได้ครอบคลุมทุกมิติ เช่นการนำวิธีวิจัยเชิงวิวัฒนาการ (Emergent Research Methods) มาใช้ในการค้นหาความรู้ความจริง ซึ่งทางเลือกในการใช้วิธีวิจัยมี 3 วิธี อาทิ 1) วิธีวิจัยแบบสร้างทฤษฎีจากข้อมูล (Grounded Theory) 2) วิธีวิจัยแบบหลายวิธีและผสมวิธี (Multimethod and Mixed Methods) และ 3) วิธีวิจัยแบบวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis Study) เป็นต้น จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ ผู้อ่านจะเห็นถึงตัวอย่างของวิธีการศึกษาในรูปแบบแตกต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม ทำให้สามารถมองเห็นถึงทิศทางที่ชัดเจนของการออกแบบการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์

บทที่ 3 แนวคิดหลักพฤติกรรมศาสตร์และการประยุกต์ใช้ในการสร้างหลักสูตรการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เขียนโดย ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต Ed.D. (Educational Psychology and Guidance) ศาสตราจารย์สาขาจิตวิทยาการศึกษา-พฤติกรรมศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนบรรยายถึงนิยามและความสำคัญของพฤติกรรมศาสตร์ ขอบข่ายเนื้อหาและเกณฑ์พิจารณาของพฤติกรรมศาสตร์ การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ สถานภาพ และการนำไปใช้ รวมถึงการเปิดเป็นหลักสูตรเพื่อตอบสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศโดยการใช้ความรู้ทางพฤติกรรมศาสตร์ และมีการกล่าวถึงผลการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ต่อสังคมว่ามีผลเช่นใดบ้างจากอดีตจนถึงยุคปัจจุบัน จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ ความชัดเจนที่เกี่ยวข้องกับนิยามของพฤติกรรมศาสตร์ ขอบเขตการศึกษา รวมถึงการประยุกต์เพื่อศึกษาพฤติกรรมมนุษย์ในระบบพฤติกรรมไทย ที่พัฒนาจนกลายเป็นหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาได้

บทที่ 4 พฤติกรรมศาสตร์เชิงจิตวิทยา เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.อรพินทร์ ชูชม Ph.D. (Psychology) รองศาสตราจารย์สาขาพฤติกรรมศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนอธิบายถึงแนวทางจิตวิทยาที่ใช้ใน

¹ ปัจจุบันเป็น “อินทพรประเสริฐ”

การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจ อธิบาย ทำนาย รวมถึงควบคุม พัฒนาหรือส่งเสริมพฤติกรรมของมนุษย์ ประกอบด้วย 5 แนวทาง ได้แก่ แนวทางชีววิทยา (Biological Approach) แนวทางจิตพลวัต (Psychodynamic Approach) แนวทางพฤติกรรม (Behavior Approach) แนวทางการรู้คิด (Cognitive Approach) และแนวทางมนุษยนิยม (Humanistic Approach) ที่แต่ละแนวทางมีทั้งจุดเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไปเป็นของตัวเอง จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ ผู้อื่นจะเข้าใจถึงพฤติกรรมมนุษย์ในมุมมองจิตวิทยาที่เป็นพื้นฐานของพฤติกรรมศาสตร์ เสมือนได้เข้าสู่ห้องเรียนวิชาจิตวิทยาพื้นฐานที่จะทำให้ผู้อ่านเมื่อต้องวิเคราะห์หรือศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์จะไม่เพิกเฉยต่อการนำจิตวิทยาไปใช้ประกอบการวิเคราะห์นั้น ๆ ด้วย

บทที่ 5 พฤติกรรมศาสตร์ในมุมมองสังคมวิทยา เขียนโดย ศาสตราจารย์ ดร.เสริน ปุณณะหิตานนท์ Ph.D. (Sociology) ศาสตราจารย์สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ในบทนี้ผู้เขียนได้เล่าถึงจุดเริ่มต้นและวิวัฒนาการของสังคมวิทยา จนกลายเป็นพฤติกรรมศาสตร์ในปัจจุบัน ทั้งยังเสนอมุมมองของนักสังคมวิทยาภายในกรอบของพฤติกรรมศาสตร์ โดยได้ลำดับเรื่องราวออกเป็น 4 ยุคด้วยกัน คือ ยุคที่ 1 เป็นยุคสมัยก่อนที่จะเกิดคำว่า “สังคมวิทยา” ยุคที่ 2 เป็นยุคหลังปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศสจนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 1 ยุคที่ 3 เป็นยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ถึงปลายทศวรรษที่ 5 และยุคที่ 4 เป็นยุคริเริ่มพัฒนาสังคมวิทยา “สร้างสรรค์” หรือสังคมวิทยากระแสต้าน จนถึงปัจจุบัน ซึ่งแต่ละยุคมีความแตกต่างกันไป แต่มีจุดร่วมที่สำคัญคือ การมุ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางสังคมด้วยแนวคิดต่าง ๆ จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ มุมมองต่อพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นผลที่มาจาก การเชื่อมโยงระหว่างบุคคลกับสังคม การพยายามทำความเข้าใจถึงความหมายของการทำอย่างเป็นประจำ การตีความหมายที่แปรเปลี่ยนไปได้ตามระเบียบแบบแผนของสังคม นอกจากนี้ยังได้เห็นถึงตัวอย่างงานวิจัยที่อธิบายการกระทำหนึ่ง ๆ ของบุคคลกลุ่มคน ที่จะทำให้ผู้อื่นมองเห็นถึงมุมมองที่นักสังคมวิทยาพยายามบอกเล่าให้คนนอกเข้าใจถึงการกระทำของคนใน

บทที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐศาสตร์กับพฤติกรรมศาสตร์ เขียนโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรภูมิ ปัดไธสง ร.ด. (รัฐศาสตร์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขารัฐศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงการให้ความหมายของพฤติกรรมศาสตร์กับรัฐศาสตร์ว่ามีขอบเขตเนื้อหาอะไร และมีความสัมพันธ์ หรือมีอิทธิพลต่อกันอย่างไร รวมถึงแนวทางการศึกษาเชิงพฤติกรรมศาสตร์ที่เป็นการสร้างความรู้ ทฤษฎีรัฐศาสตร์ นำไปสู่การสร้างความรู้เข้าใจและอธิบายการเมืองเชิงพฤติกรรม จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ ผู้เขียนต้องการให้ผู้อ่านมองเห็นถึงธรรมชาติในมุมมองของนักรัฐศาสตร์ที่มองการกระทำของคนในรัฐและคนระหว่างรัฐ ของคนที่มีสำนึกในระบอบเดียวกัน และมีระบอบแตกต่างกัน ที่ใช้การมองแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เฉกเช่นเดียวกับมุมมองที่พฤติกรรมศาสตร์ใช้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอีกนัยยะหนึ่งว่า พฤติกรรมศาสตร์นั้นมีเส้นทางการพัฒนาองค์ความรู้มาจากสาขาทางรัฐศาสตร์ไม่น้อยไปกว่าสาขาจิตวิทยา

บทที่ 7 พฤติกรรมศาสตร์ในมุมมองเศรษฐศาสตร์ เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สิริเกียรติ-พรรคิน Ph.D. (Economics) รองศาสตราจารย์สาขาเศรษฐศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนอธิบายถึงพฤติกรรมของมนุษย์ในทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวกับความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวอย่างมีเหตุผล (Rational Self-Interest) โดยเริ่มจากธรรมชาติของสาขาเศรษฐศาสตร์ ความเป็นมาเป็นไปของพฤติกรรมเศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมตามแนวคิด

เศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมของคนเศรษฐกิจ พฤติกรรมตามแนวคิดทุนนิยม พฤติกรรมของหน่วยเศรษฐกิจตามระบบเศรษฐกิจต่าง ๆ แนวคิดและข้อสมมติเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคในมิติเศรษฐศาสตร์ พฤติกรรมความต้องการไม่สิ้นสุดของมนุษย์ พฤติกรรมของบุคคลในระบบเศรษฐกิจ พฤติกรรมตามเป้าหมายของหน่วยเศรษฐกิจ ความสำคัญของพฤติกรรมบริโภคต่อสังคม และพฤติกรรมในเศรษฐศาสตร์เพื่อส่วนรวม จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ พฤติกรรมของมนุษย์นั้นจะแปรเปลี่ยนไปตามระบบทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ด้วยมุมมองถึงประโยชน์สูงสุดที่บุคคลจะได้รับทำให้การตัดสินใจแตกต่างกันออกไปในฐานะผู้บริโภค

บทที่ 8 พฤติกรรมศาสตร์ในมุมมองอาชญาวิทยา เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุณีย์ กัลยะจิตร ปร.ด. (อาชญาวิทยา การบริหารงานยุติธรรมและสังคม) รองศาสตราจารย์สาขาสังคมศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงความหมายอาชญาวิทยาและอาชญากรรม ความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีอาชญาวิทยา มุมมองด้านพฤติกรรมตามสำนักอาชญาวิทยาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สำนักอาชญาวิทยาดั้งเดิม สำนักอาชญาวิทยาปฏิฐานนิยม อาชญาวิทยาเชิงสังคมศาสตร์ อาชญาวิทยาแนวขัดแย้ง และอาชญาวิทยาเชิงวิพากษ์ เป็นต้น รวมถึงการประยุกต์ใช้องค์ความรู้และทฤษฎีอาชญาวิทยาในการอธิบายพฤติกรรมอาชญากรที่มีการยกตัวอย่างกรณีศึกษาประกอบการวิเคราะห์พฤติกรรมของอาชญากรด้วยทฤษฎีต่าง ๆ จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ การพยายามให้เห็นมุมมองของอาชญาวิทยาที่มีการมองพฤติกรรมของมนุษย์ที่กระทำความผิดเชื่อมโยงกับแนวคิดต่าง ๆ ทางวิทยาศาสตร์และสังคมวิทยา ซึ่งมีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) เช่นเดียวกับพฤติกรรมศาสตร์ นอกจากนี้ผู้อ่านยังจะได้เห็นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ในการอธิบายพฤติกรรมของอาชญากรรวม 3 กรณีศึกษาด้วยกัน

บทที่ 9 พฤติกรรมศาสตร์ในมุมมองสรีรศาสตร์ (สมอง) เขียนโดย รองศาสตราจารย์ ดร.สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต Ph.D. (Educational Psychology) รองศาสตราจารย์สาขาจิตวิทยา ในบทนี้ผู้เขียนกล่าวถึงพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเกิดจากการทำงานของสมองที่ได้องค์ความรู้ส่วนหนึ่งจากการศึกษาพฤติกรรมของสัตว์ อธิบายถึงจุดเริ่มต้นของการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมองกับพฤติกรรม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการทำงานของสมอง ระบบประสาท (Nervous System) และการทำงานของระบบประสาท ระบบต่อมไร้ท่อ (Endocrine System) รวมถึงโครงสร้างและหน้าที่ของสมอง (Brain Structures and their function) จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ การทำให้ผู้อ่านเห็นถึงการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) ที่อาศัยเครื่องมือต่าง ๆ ในการทำให้เห็นว่า มีกระบวนการใดเกิดขึ้นบ้างในสมองของเรา โดยมีระบบประสาทเป็นพื้นที่หลักในการอธิบาย แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น หากพิจารณาถึงการกระทำที่แสดงออกเป็นอาการก็เป็นการแสดงผ่านร่างกาย สรีรศาสตร์เชิงสรีรวิทยา (Physiological Approach) ยังไม่ได้ถูกการอธิบายแต่อย่างใด เพราะผู้เขียนต้องการมุ่งไปที่ระบบประสาทที่มีสมองทำหน้าที่ควบคุม

บทที่ 10 พระพุทธศาสนากับการพัฒนามนุษย์ เขียนโดย พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต)² ศาสตราจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในบทนี้ผู้เขียนตั้งคำถามว่า “จะพัฒนาคนได้อย่างไร?” และเริ่มต้นด้วยการให้นิยามความหมายของกรรม โลกมนุษย์ในระบบของกฎธรรมชาติ ทิศทางและ

² ปัจจุบันเป็น “สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์”

ความเป็นไปของเจตจำนง แนวทางพื้นฐานของพุทธศาสนาในการพัฒนามนุษย์ กระบวนการของการศึกษาหรือระบบพัฒนาบุคคล ธรรมชาติที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ไตรสิกขาหลักการสำคัญของการพัฒนามนุษย์ ระบบไตรสิกขาเพื่อให้องค์รวมพัฒนาอย่างมีคุณภาพ และข้อควรสังเกตเกี่ยวกับการพัฒนาในระดับพฤติกรรม จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ การแสดงให้เห็นจุดเชื่อมกันระหว่างศาสตร์ทางโลก ได้แก่ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ กับศาสตร์ทางธรรม ที่มีทั้งตัวองค์ความรู้ (Body of Knowledge) วิธีการศึกษา (Methods) และศัพท์เฉพาะ (Technical Terms) นอกจากนี้ยังทำให้เห็นภาพที่เข้าใจได้ง่ายถึงการพัฒนาคนเพราะผู้เขียนไม่ได้ใช้เพียงภาษาทางธรรมเพียงอย่างเดียว

บทที่ 11 The Development of Behavioral Sciences and its Research and Contributions: Glimpses from the BSRI, Thailand การพัฒนาพฤติกรรมศาสตร์ การวิจัย และการนำไปใช้ประโยชน์ เหลือมุมมองจากสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ (BSRI) ประเทศไทย เขียนโดย Asst. Prof. Dr. Kanu Priya Mohan วท.ด. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์) ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาพฤติกรรมศาสตร์ ในบทนี้ผู้เขียนเริ่มด้วยการเล่าถึงความสำคัญของพฤติกรรมศาสตร์ รากฐานของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ การทำความเข้าใจถึงความหมายของพฤติกรรมศาสตร์ คุณูปการของพฤติกรรมศาสตร์และงานวิจัยในบริบทของสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ และอนาคตของพฤติกรรมศาสตร์กับประชาคมอาเซียน จุดเด่นของเนื้อหาบทนี้คือ การชี้ให้เห็นถึงทิศทางในการศึกษาทางพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทยที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง อนาคตของการศึกษาจะเป็นไปทิศทางใดได้บ้าง สิ่งเดิมที่เคยศึกษาแล้วจะพัฒนาต่ออย่างไร ภายใต้การเชื่อมโยงของโลก และหามองประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของอาเซียนเราจะทำอย่างไร โดยใช้พฤติกรรมศาสตร์เป็นสะพานเชื่อมโลกแห่งองค์ความรู้

บทสรุป

กล่าวโดยสรุปหนังสือเล่มนี้ จะทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในเนื้อหาทางพฤติกรรมศาสตร์ และสามารถนำเนื้อหาดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาหรือการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม โดยผู้เขียนเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับพฤติกรรมศาสตร์ ความต้องการของการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต พฤติกรรมศาสตร์ในศาสตร์ต่าง ๆ และในบทสุดท้าย ผู้เขียนได้กล่าวถึงการพัฒนาทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ในประเทศไทยว่ามีความจำเป็นอย่างมากในอนาคต แนวคิดทฤษฎีในศาสตร์ต่าง ๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์อย่างเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary)

จึงกล่าวได้ว่า หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าต่อแวดวงวิชาการซึ่งมีความครอบคลุมในหลาย ๆ ศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์ความรู้ทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ เหมาะสำหรับนักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา และผู้ที่สนใจในการทำความเข้าใจ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม และเป็นแนวทางที่สำคัญหรือนำไปประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมต่าง ๆ ทั้งยังเป็นประโยชน์ในด้านการวิจัย/ปริญาญานพนธ์ เนื่องจากเป็นหนังสือที่ช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ เพื่อให้ นิสิตนักศึกษาเข้าใจแนวคิดทางด้านพฤติกรรมศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง จนนำไปสู่การทำวิจัยทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์เป็นอย่างมาก ที่จะเป็นแนวทางในการต่อยอดและ

พัฒนาองค์ความรู้ในลักษณะที่เป็นสหวิทยาการต่อไปได้ในอนาคต นอกจากนี้ยังทำให้สามารถมองออกไปได้อีกว่า การเชื่อมองค์ความรู้ระหว่างศาสตร์ยังมีความเป็นไปได้จริงในโลกวิชาการที่อนาคตยังคงรอให้นักวิชาการค้นหา เปรียบเทียบกับพฤติกรรมศาสตร์เมื่อมองไปในอดีตจนถึงปัจจุบันที่ช่วยเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้และนำไปสู่การพัฒนาบุคคลและสังคมได้อย่างไรชีวิตจำกัดมากยิ่งขึ้น

การนำไปใช้ประโยชน์

1. การใช้เป็นพื้นฐานเพื่อทำความเข้าใจแนวคิดทางพฤติกรรมศาสตร์ที่มีความเป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ในการอธิบายพฤติกรรมมนุษย์ในมิติหรือมุมมองต่าง ๆ ทั้งตามที่ปรากฏในหนังสือและนอกเหนือจากที่ปรากฏในหนังสือ เช่น พฤติกรรมมนุษย์ในมุมมองทางมนุษยศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ ศิลปกรรมศาสตร์ วัฒนธรรมศาสตร์) พฤติกรรมมนุษย์ในมุมมองทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี (วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาการข้อมูล วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม) เป็นต้น เพราะการอธิบายแบบดั้งเดิมนั้นอาจทำให้เกิดการดทกล่นของข้อมูลรวมทั้งเกิดความคลาดเคลื่อนจากผู้อธิบายเอง

2. การใช้เพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการวิจัยแบบสหวิทยาการ (Interdisciplinary) หรือสหสาขาวิชา (Multidisciplinary) ที่มีศาสตร์ที่หลากหลายเป็นตัวต่อประกอบกันเพื่ออธิบายปรากฏการณ์หนึ่ง ๆ ของมนุษย์ โดยใช้มุมมองและหลักการศึกษานับที่ 2 เป็นแนวทางในการมองปรากฏการณ์และออกแบบการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- Chaijukul, Y. (Editor). (2016). **Behavioral Sciences in Diverse Perspectives**. Bangkok: Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.
- Choochom, O. (2016). Behavioral Science in Psychology. in Chaijukul Yutthana (ed), **Behavioral Sciences in Diverse Perspectives** (p. 59-92). Bangkok: Behavioral Science Research Institute, Srinakharinwirot University.